

Rapport utifrån kemikalieprogram och plastdirektiv

Kultur och fritidsnämnden

Sammanställd av Hans Larsson

Dokumenttyp: Rapport
Status: 2020-02-04

Innehåll

Förord	4
1 Inledning	4
2 Syfte	5
3 Avgränsning	5
4 Aktivitesplan	6
5 Uppmärksammade problem	9
5.1 Plastfolie och förpackningsmaterial	9
5.2 Kemikalierester och förvaring	9
6 Sammanfattning	9
7 Fortsatt arbete	10

Förord

”De som bor, vistas och verkar i Linköping gör medvetna val och använder inte hälso- och miljöskadliga kemikalier. Linköpings kommunkoncern sprider inte kemikalier som utgör risk för människa och miljö.”

”I kommunfullmäktiges beslutade budget för 2020 ingår ett kommungemensamt strategiskt uppdrag att minska konsumtionen av engångsartiklar i plast”

Enligt Kommunfullmäktiges beslut den 1 februari 2018 uppdras samtliga nämnder att ta fram en handlingsplan för respektive organ med syfte att uppfylla intentionerna i kemikalieprogrammet¹ och minska, genom utfasning användningen av engångsartiklar i plast²

Denna rapport sammanställdes i januari 2020 av Hans Larsson.
E-post: hans.e.larsson@linkoping.se

1 Inledning

Konsultuppdraget är starten på ett övergripande arbete för att systematiskt minska användningen och förekomsten av kemikalier i verksamheten och är också en redovisning av en inventering av användningen av engångsplast.

2 Syfte

Syftet med uppdraget är:

- att få en samlad bild av användning av farliga ämnen inom förvaltningen.
- att se om det är möjligt att skapa en gemensam hanteringsordning för farliga ämnen inom förvaltningens verksamhetsområde
- att inventera användningen av engångsartiklar i plast samt,
- att se eventuella ekonomiska konsekvenser och utifrån detta värdera om vissa kemikalier och engångsplaster inte kan fasas ut.

¹Linköpings kommun, Mikael Borin, Dnr: KS 2016-235

² Linköpings kommun, Mikael Borin, Dnr KS 2019-388

3 Avgränsning

Inventeringen omfattar följande av nämndens resultatenheter samt upphandlade verksamheter:

- Friluftsmuseet Gamla Linköping
- Passagen Linköpings konsthall
- Kulturskolan
- Linköpings stadsbibliotek inklusive tillhörande närbibliotek
- Kulturscener och ungdom.
- Anläggningsservice och lokalbokning

4 Aktivitetsplan

Underlaget till denna rapport har samlats in genom:

- besök på de olika resultatenheterna, där möten skett med allt från hela arbetslag, nyckelpersoner i verksamheten till verksamhetschefer.
- mailkonversation med verksamhetschefer
- mailkonversation med ansvariga för inköp
- mailkonversation med ansvariga för hantering
- möten och mailkonversation med chefer och personal på kultur och fritidsförvaltningen

I denna rapport särredovisas inte svaren från de olika resultatenheterna då det visat sig att svaren är oerhört samstämmiga.

Vid besöken har det väldigt tydligt framgått att besöken bara avser en inventering för att hjälpa enheten att komma vidare i arbetet. Därför har det funnits en mycket stor öppenhet för problemlösning, i stället för kontroll.

5 Inventering av användning av engångsplast

Vid samtliga enheter finns en stor kunskap om kommunens mål att minska användningen av engångsplast och det har redan gjorts ett stort arbete att byta ut exempelvis plastmuggar. Flera verksamheter har övergått från engångsartiklar till flergångsprodukter.

Inom vissa verksamhetsområden, framför allt där mycket extern uthyrningsverksamhet förekommer, finns ett problem i att hitta långsiktiga lösningar.

Ansvariga chefer och inköpare lägger här ett stort ansvar hos inköpsavdelningen att sortera bort och föreslå nya ersättningsprodukter.

Tyvärr känner många att det stödet inte är tillräckligt idag.

6 Identifiering av fokusområden

Utifrån det material som samlats in har 6 fokusområden plockats fram som underlag för det fortsatta arbetet

Fokusområde 1.

Kemikalier / Ansvarsfördelning - Rutiner

Samtliga resultatenheter har en mycket oklar organisation vad gäller rutiner och ansvarsfördelning. Cheferna känner i de flesta fall till sitt ansvar men säger sig lita på sina medarbetare och utför inga direkta kontroller i verksamheten. Stor tillit finns till inköpsavdelningens kunskap och utifrån de skrivna avtal som finns görs i princip inga kontroller alls att dessa följs vad gäller användning och förvaring av till exempelvis städkemikalier³.

Fokusområde 2.

Kemikalier / Inköp – Hantering – Avfall

Resultatenheterna har inte någon utsedd person som kallas ”kemikalieansvarig” och det finns inga rutiner för kontroll av miljöskadlighet före inköp. På flera enheter finns en odokumenterad delegation av inköp och ansvar för kemikalier. Full tillit finns till inköpsavdelningen på de produkter som handlas på ramavtal och där kontrolleras väldigt sällan farlighet. Övriga kemprodukter köps in utifrån behov. Det finns dock en stor medvetenhet om att tänka på miljöfarlighet/skadlighet, men det saknas rutiner för substitutionsprocesser och inköp sker oftast av ”det vi brukar köpa”.

³ Friluftsmuseet Gamla Linköping har inte städning av extern utförare.

Det förekommer att enheter handlar utanför ramavtal för att kunna köpa mindre miljöskadliga kemartiklar, då de efterfrågade artiklarna ej finns i tecknade ramavtal.

Det finns en stor medvetenhet om att reducera mängden kemikalier som köps in och hanteras. Dock finns problem med samordning mellan olika delar inom enheter som är geografiskt spridda.

När det gäller avfallshantering finns idag rutiner som skapats och drivs av personalen på arbetsplatsen. En stor medvetenhet hos personal och chefer leder dock till att det mesta av det farliga avfallet i slutänden hamnar på rätt plats – på återvinningsstationer. Tyvärr är denna hantering mera knuten till enskilda personer än till rutiner i verksamheten.

Fokusområde 3.

Kemikalier / Behov av stöd och utbildning

Det har framkommit stora kunskapsbrister när det gäller hur REACH-förordningen påverkar verksamheten och de som hanterar kemikalier i den kommunala verksamheten. Det är ju kommunen själv som ska kontrollera detta men ingen enhet har haft någon kontroll eller känner till detta.

Fokusområde 4.

Plaster / Ansvarsfördelning – Rutiner

Det finns en stor medvetenhet om kommunens policy när det gäller engångsplaster. Alla enheter jobbar med frågan säger att man har kontroll på den fördyring som detta initialt kommer att leda till. När det gäller produktval förlitar sig chefer och inköpare helt på av kommunens inköpsavdelnings tecknade ramavtal.

Fokusområde 5.

Plaster / Inköp – Hantering – Avfall

Det finns idag inga rutiner för källsortering av plast ute på enheterna. Många vittnar om brist på utrymme för återvinningskärl. Några enheter efterfrågar att denna tjänst borde upphandlas i städavtalen.

Fokusområde 6.

Plaster / Behov av stöd och utbildning

Flera enheter önskar ett centralt ”kommunövergripande” system för ökad källsortering och därmed också förvaringskärl för plaståtervinning. Även när det gäller plaster tas det andra initiativ för att transportera plast från verksamheten till kommunens återvinningsstationer

7 Uppmärksammade problem

7.1 Plastfolie och förpackningsmaterial

De enheter som idag använder plastfilm eller plastförpackningar för att skydda livsmedel ser stora svårigheter i att fasa ut detta. De alternativ som erbjuds idag är till största delen metallbaserade och det finns inga system för källsortering av dessa.

Bubbelplast används för skydd vid förvaring och transport. Idag finns inte så många bra alternativ till detta till ett rimligt pris.

Svårigheter att påverka inköpsavdelningen till olika produktval som det finns behov av i olika verksamheter.

7.2 Kemikalierester och förvaring

Flera enheter har gjort ganska omfattande ”rensningar” bland kemikalier i verksamheten. Det är viktigt att detta arbete blir en kontinuerlig del av verksamheten. Tyvärr blir många ”slattar” kvar på hyllorna eftersom det inte finns rutiner för hur transport ska ske och enheterna saknar en fysisk plats för mellanlagring, en ”miljöstation”.

Det finns inga framtagna rutiner för hur kemikalier ska förvaras i verksamheten. Flera personer säger att de försökt köpa in någon form av förvaringsskåp med att de inte hittat någon passande typ. En enhet har också bett inköpsavdelningen om hjälp med att hitta en bra lösning, men inte fått något gensvar.

Kontakt har tagits med miljöingenjör och säkerhetsrådgivare på Tekniska Verken. Ett arbete med att utveckla ett förenklade arbetsrutiner för hantering har inletts.

8 Sammanfattning

Efter den presentation, som gjordes av projektet vid ett möte med resultatenhetscheferna, kom frågan om engångsplaster och kemikalier kom upp på enheternas agenda.

Vid besöken framkommer en bild av att alla verksamheter har ”tänkt till” och börjat arbetet med att utarbeta bättre rutiner för sin verksamhet, vilket också flera av cheferna tyckte var positivt. Detta arbete har sedan på ett bra sätt kommunicerats i verksamheterna. Drivet, av entusiastiska medarbetare, ligger därför resultatenheterna väldigt långt framme i arbetet med både kemikalier och plaster.

Det finns många goda idéer som måste förvaltas på ett bra sätt. Risken med att bygga system kring idealister, som idag finns på flera enheter, medför en stor sårbarhet om dessa personer lämnar verksamheten. Därför är det extra viktigt att det skapas enkla rutiner som alla känner till.

Det finns en stor okunskap om REACH-förordningen och om hur den påverkar arbetet i stort och smått. Här måste en större utbildningsinsats göras. De små och enkla tips och idéer som delgetts under besöken hjälper säkert verksamheten kortsiktigt, men det krävs också andra utbildningsinsatser.

9 Fortsatt arbete

Utifrån det som framkommit vid faktainsamling till denna rapport har nedanstående målpunkter formulerats för Kultur och Fritidskontorets fortsatta arbetet med kemikalier och plaster.

Föreslagna åtgärder är presenterade i prioritetsordning med den viktigaste först.

Arbetet föreslås fortsätta genom att:

- stötta cheferna att fortsätta det arbete som kommit igång under hösten 2019
- ta fram en gemensam policy för hur hantering av kemikalierester ska ske på resultatenheterna
- ta fram en gemensam policy för hur hantering av plaståtervinning ska ske på resultatenheterna
- genom en tätare dialog med inköpsavdelningen underlätta för resultatenheterna när det gäller produktval och substitution.
- ta fram en utbildning i REACH för nämndens resultatenheter
- vid kommande upphandling av städavtal lägga större vikt vid frågor gällande kemikalieanvändning och källsortering/återvinning